

Erametsaomanike metsatulu suurendamine ning selgemad eeldused metsatulu planeerimiseks

Andrus Ristkok, *PhD.*

**KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS**

Tallinn, detsember 2009

Sisukord

Erametsasektoris toodetud puidu tulukus.	3
Olemasolevad toetuskeemid.	4
PRIA metsatoetused.....	4
SA Erametsakeskus	6
Keskkonnainvesteeringute Keskus.	6
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	6
KREDEX.....	8
Laenuvõimalused ja -vajadused.	8
Täiendavad abinõud puidukasutuse tulususe tõstmiseks.	12
Kokkuvõtteid ja järeldusi.	16
Ettepanekud.	16
Lisa 1. Metsamaterjali turustuslaen.	18
Lisa 2. Metsamaterjali turundusväärtuse tõstmise meede.	19

Erametsasektoris toodetud puidu tulukus

Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamise ja omandireformi järel kasvasid erametsasektori raielank ning metsaraie mahud. Aastaks 2000 saavutasid need enam-vähem püsiva suuruse - 70 000 ha ja 4 milj m³/aastas (vt. tab. 1). Selle puidutoorme hulga kasutamist ning kasutamise tulusust on keeruline jälgida, sest ülevaatlike andmete kogumist ning analüüsi selle kohta ei ole korraldatud. Osa puidust on läinud enda tarbeks. Suurem osa on müüdnud puidu vahendajatele või ka otse puidutöötajatele nii ümarmaterjali kui kasvava metsa või selle raieõigusena.

Tabel 1

Aasta	Eesti kokku		sh eramets		Erametsa osakaal	
	raielank	raieaht	raielank	raieaht	lank, %%	maht, %%
1991	94 864	3 212 377	..	..	..	..
1992	77 327	2 245 805	12 742	150 481	16,48%	6,70%
1993	92 864	2 547 647	21 124	274 606	22,75%	10,78%
1994	102 731	3 745 383	23 677	460 494	23,05%	12,29%
1995	102 315	3 992 746	19 174	608 714	18,74%	15,25%
1996	92 658	4 250 738	18 506	943 329	19,97%	22,19%
1997	102 496	5 737 170	35 183	2 267 113	34,33%	39,52%
1998	109 349	6 319 070	44 812	2 919 230	40,98%	46,20%
1999	108 189	7 049 299	56 440	3 794 403	52,17%	53,83%
2000	113 391	6 891 981	61 134	3 799 744	53,91%	55,13%
2001	116 292	7 217 132	70 876	4 217 504	60,95%	58,44%
2002	128 364	7 558 731	76 845	4 321 476	59,86%	57,17%
2003	122 549	7 810 554	80 058	4 809 491	65,33%	61,58%
2004	132 097	7 632 843	93 212	5 019 257	70,56%	65,76%
2005	129 721	5 124 588	81 797	2 756 456	63,06%	53,79%
2006	101 414	5 899 053	65 280	3 259 696	64,37%	55,26%
2007	96 872	6 900 727	64 462	4 383 459	66,54%	63,52%
2008	106 083	7 385 854	70 388	4 703 954	66,35%	63,69%

Tabel 1. Raiemaht (m³) ja raielank (ha) erametsas¹.

Hinnangulisi ning ligikaudseid numbreid võib leida mõnedest ülevaatematerjalidest. Esmalt "Eesti metsanduse arengukava aastani 2010". Uuemad on vahest P.Kaimre ülevaateuuringud², millest värskem põhineb peaaesjalikult küsitlusandmetele. Mõningad hinnangulised andmed oma liikmete kohta on olemas ka Tulundusühisel "Eramets". Kuid see hõlmab esialgu siiski suhteliselt väikest hulka erametsaomanikke.

Metsanduse arengukava andmeile tuginedes ulatub Eesti metsade viimase kümme aasta

¹ Statistikaameti andmed metsaraie raiedokumentide alusel: <http://www.stat.ee/metsamajandus>.

² Kaimre, P. Erametsaomanike ja metsaühistute toetamist vajavate metsamajanduslike tegevuste uuring. Tartu, 2007. 127 lk. ja Kaimre, P., 2006. Metsa majandamise tulususe erinevad tahud. 6 lk.

raiemahat enam-vähem metsa juurdekasvu aastamahuni. Ülemäärase raieküpsuse ning hädaraiete tõenäoseid mahte arvesse võttes on lubatavat puidu väljaraiet selles dokumendis peetud siiski suuremaks. Samas on küll täheldatud ka üsna laialt levivat patustamist hea metsamajandamise tava vastu, andes järele kiusatusele raiuda mitte alati sealt, kust metsamajandamise kava seda otstarbekaks peab vaid hoopis sealt, kust puidutoodang kvaliteetsem ja suurem on. Metsanduse riiklik arengukava ei käsitle seejuures üldse metsatulu suurendamise võimalusi puidu parema ärakasutamise või efektiivsemate turundusvõtete rakendamise läbi, sealhulgas ekspordi riikliku soodustamise kaudu.

P.Kaimre pikemast arvamusuuringust selgub, et metsaomanike ühistud ise ei pööragi ootuspärast tähelepanu oma puidutoodangu väärimdamisele nagu ka selle turustamise potentsiaali ärakasutamisele.

Küsimusele “Milliseid tegevusi on teie metsaühistu seisukohast ennekõike tarvis toetada?” antud 23 vastuse hulgas mainitakse vastusevarianti “arendusprojektide elluviimine puidu kasutamiseks” alles 14-ndana ning varianti “investeeringud töötlemiseks ja turustamiseks” alles 18-ndal kohal. Aktuaalsemaks peetakse mitmesuguste metsamajanduslike ja organisatsiooniliste tegevuste toetamist, seega ehk nõ strateegilisi ja abistavaid tegevusi. Sama töö osast, mis kirjeldab metsaomanike hoiakuid ja ootusi metsaomandi suhtes, ilmneb, et ometi seatakse metsa puidutoodang ning sellest saadav tulu ootuste pingereas ikkagi ülekaalukalt esikohale. Siinkohal on vastuolu ootuste ning ettekujutuse vahel, mida nende ootuste täitmiseks teha on vaja. Sama peegeldavad ka metsaomanike vastused küsimusele, millistele metsamajanduslikele tegevustele ennekõike toetust loodetakse saada. Ümarpuidu müügitulemuste parandamise ning puidu väärimdamise vajadusele ei vihjata...

P.Kaimre oma teises viidatud töös väidab aga otse, et puistute majandamise pikaajaline keskmine tulu sõltub ennekõike puidu hinnast. Teades, et puidu kokkuostuhind on järjepidevalt suurte varujate ja tarbijate surve all, on metsaomanikele ja -majandajatele väga oluline saavutada turul müüdud puidu eest parim võimalik hind.

Olemaolevad toetuskeemid

Metsaomanike metsakasvatustlike eesmärkide saavutamiseks ning Eesti metsade tulususe tõstmiseks on riigijuhtimissüsteemis praeguseks loodud peaasjalikult kuus toetuskanalit. Erinevaid metsanduslike toetusi antakse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA), SA Erametsakeskuse, Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK), Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS), Krediidid ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutuse KREDEX ning Maaelu Edendamise Sihtasutuse vahendusel. Nimetatud toetuste andjad kõik peale KREDEXi võimaldavad teatud ulatuses kulude summast tagastamatut finantsabi. KREDEX töötab kindlustuse põhimõttel, st ta garanteerib teatava tasu eest ettevõtja poolt kavandatud, kuid äririskide ilmnemisel tehingust otse saamata jäänud tulu.

PRIA metsatoetused on suunatud ametliku metsapoliitika teostamiseks, mis seavad sihtideks:

- säästliku metsanduse, ehk metsade majandamise nõnda, et tagatud oleksid nende bioloogiline mitmekesisus, tootlikkus, uuenemisvõime, elujõulisus ning ökoloogilise rolli täitmine;

- metsade efektiivse majandamise.

Eesti maaelu arengukava (MAK 2007-2013) alusel jagatakse metsanduse toetusi nii PRIA kui SA Erametsakeskuse vahendusel.

Toetusliike on viis:

1. **Metsa majandusliku väärtuse parandamise investeeringutoetus** (MAK meede 1.5.1).
Otstarve: erametsaomanike, nende mittetulundusühingute ja tulundusühistute konkurentsivõime tõstmine, iseäranis
  - metsa tootmispotentsiaali tõstmine metsa liigilise koosseisu parandamiseks või ökoloogiliste väärtuste säilitamiseks ning kasvamajäävate puude väärtuse suurendamiseks;
  - metsa majandamise keskmise tulususe tõstmine;
  - metsaressursi mitmekülgne ja jätkusuutlik majandamine;
  - ulukikahjustuste ning taimahaiguste ja -kahjustuste ennetamine.
2. **Kahjustatud metsa taastamise ja metsatulekahju ennetamise investeeringutoetus** (MAK meede 1.5.3). Otstarve: erametsaomanike, nende mittetulundusühingute ja tulundusühistute konkurentsivõime tõstmine, iseäranis loodusõnnetuste ja tulekahju poolt kahjustatud metsa tootmispotentsiaali taastamine ning metsatulekahjude ennetamine.
3. **Metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeeringutoetus** (MAK meede 1.5.2)
Otstarve: puiduliste metsandussaaduste töötlemisega tegelevate mikroettevõtete konkurentsivõimelist arengut, soodustades innovaatilise ja mikroettevõtte jaoks uuendusliku tehnoloogia kasutuselevõttu ja toote sortimendi laiendamist, tagades puiduliste metsandussaaduste ökonoomse ja tõhusa kasutamise.

(Maksimaalne toetuse suurus ühe taotleja kohta on 3 129 320 krooni "Eesti maaelu arengukava 2007-2013" programmiperioodil kokku. Raietehnika soetamisel antakse toetust ühe taotleja kohta mitte rohkem kui 500 000 krooni kalendriaastas. Kontserni kuuluv taotleja ei saa kontserni kohta toetust rohkem kui 3 129 320 krooni programmiperioodil kokku.)

Toetust võib taotleda puidu kui toormaterjali töötlemiseks järgmiste tegevuste jaoks:

- masina või seadme ostmine;
- automaatika- ja infotehnoloogilise seadme, sealhulgas tarkvara ostmine, paigaldamine ja rakendamine;
- leiutisele õiguskaitse taotlemine patendina "Patendiseaduses" sätestatud tingimustel ja kehtestatud korras;
- leiutisele õiguskaitse taotlemine kasuliku mudelina "Kasuliku mudeli seaduses" sätestatud tingimustel ja kehtestatud korras;
- litsentsi, patendi või kasuliku mudeli ostmine.

Puidu kui toormaterjali töötlemine hõlmab tegevusi puidu raiumisest kuni puidu kuivatamiseni (k.a kuivatamine);

Toetust antakse kuni 50 % ulatuses investeeringu abikõlbuliku kulu maksumusest.

4. *Natura 2000 alal asuva erametsamaa kohta antav toetus.* Otstarve: kompenseerida erametsaomanikele Natura 2000 metsaalade majandamisel saamata jäänud tulu.
5. *Põllumajandusmaa metsastamise toetus.* Otstarve: väärtusliku metsaga metsamaa kujundamine.

Kokkuvõtteks. PRIA toetused on suunatud ennekõike kasvava metsa väärtuse tõstmisele. Puidu saagi tulemuslikuma väärtamise saavutamisele on suunatud üksnes üks meede - metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeeringutoetus (MAK meede 1.5.2). Sellegi toime on üpris piiratud, pealegi kallis, kui sellega ei kaasne soodsat laenuressursi hankevõimalust (50% ulatuses tuleb ettevõtet ise finantseerida!), kuid mitmel puhul arvestatav, eeldusel, et meetet rakendatakse lisaks 2009. aastale ka edaspidi.

SA Erametsakeskuse kaudu kanaliseeritakse peamiselt sedalaadi toetused, mille otstarve on aidata erametsaomanikke oskusteabega ning soodustada nende ühissettevõtmisi. Vahetut majandustegevuse tulemislikkust need summad ei turguta.

Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetused ei ole mõeldud metsamajandusliku efektiivsuse vahetuks majanduslikuks turgutamiseks vaid mitmesuguste ettevõtmiste rahastamiseks, mille tulemuseks on pigem metsade ökoloogilise rolli säilimine ning tõhustamine.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses on praegu kuus avatud ettevõtlusprogrammi, mille raames antakse toetusi valdkonda, mis võiks aidata erametsasektori tulukust parandada.

1. **Ekspordi-info** (ESF) programm on suunatud teavitamisele ja valdkondlike uuringute toetamiseks. EAS-i suhteliselt keerulise taotlusprotseduuri tõttu see vaevalt erametsasektorile praeguses olukorras atraktiivne oleks.

2. **Ühisturunduse toetusi** rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERDF).

Toetuse eemärk on tõsta ettevõtete ekspordikäivet, suurendada ekspordivate ettevõtete arvu ning tõsta Eesti ettevõtete toodete ja teenuste tuntust ja mainet välisriikides. Toetust saavad taotleda Eesti äriühingud ning ettevõtlust edendavad MTÜ-d või sihtasutused.

Toetatakse järgmisi tegevusi:

- sihtturgudele suunatud turundusürituste läbiviimist välisriigis või Eestis;
- projektiga seotud seminaride, infopäevade ja ümarlaudade korraldamist kasusaajatele;
- info- ja reklaammaterjalide valmistamist ja tellimist;
- püsiekspositsiooni eksponeerimist sihtturul;
- sihtturgude uuringute läbiviimist.

Toetuse suurus on 40 000 - 1 000 000 Eesti krooni taotluse kohta. Toetusega saab finantseerida kuni 50% abikõlblikest kuludest.

3. **Eksporditurunduse toetuse** (ERDF) sihiks on tõsta ettevõtjate ekspordi müügitulu, suurendada ekspordivate ettevõtjate arvu, kasvatada kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste osakaalu ekspordi müügitulus. Toetust saavad taotleda nii tegutsevad kui alustavad ekspordöörid-äriühingud.

Toetatakse järgmisi tegevusi:

- toote ja teenuse ekspordituru nõuetega vastavusse viimine;

- tootenäidiste ja reklaammaterjali valmistamine;
- brändide väljatöötamine;
- kaubamärgi registreerimine sihtturul;
- sihtturgude külastamine;
- turundusürituste korraldamine, messidel osalemine, turu-uuringud.

Toetust saab taotleda kahe-etapilisena (eel- ja täistaotlus). Toetuse suurus on 150 000 kuni 2 500 000 krooni projekti kohta ning finantseeritakse kuni 50% tehtud abikõlblikest kuludest. Projekti kestus võib olla kuni 24 kuud.

4. **Klastrite arendamise toetus** (ERDF) on meede, mille sihiks on suurendada ettevõtete lisandväärtust ning uute toodete-teenuste ja ekspordikäivet, edendada koostööd sama ja eri sektorite ettevõtete vahel ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel.

Toetust saavad taotleda klastrit moodustav äriühing ning MTÜ või sihtasutus.

Eeltaotluse maksimumsuurus on 400 000 krooni, mis katab kuni 75% abikõlblikest kuludest. Täistaotluse suurus ei ole määratud, kuid maksimummäär on 70% abikõlblikest kuludest.

5. **Stardilaenu** skeem (ESF) kujutab endast EAS ja KREDEXi ühiskäendust investeringute või käibevahendite finantseerimiseks. Stardilaenu tingimused on üldjuhul järgmised:

- ettevõtja võtab esmase vastutuse laenu ees, tagades laenu isikliku käendusega 30-40% väljastatava laenu summast. KREDEX võtab käenduse puhul teisese vastutuse kuni 75% laenu summast;
- investeerimislaenude puhul peab omafinantseeringu osakaal olema vähemalt 10% projekti maksumusest;
- laenu tähtaeg on kuni 60 kuud;
- laenusumma on 30 000 - 1 000 000 krooni. 500 000 krooni ületavat summat on võimalik kasutada vaid investeringuteks;
- üks laenutaotleja saab taotleda kokku kuni 1 000 000 krooni laenu;
- maksepuhkus kuni 6 kuud, kuid mitte rohkem kui pool laenuperioodi pikkusest;
- refinantseerimine ei ole lubatud.

Laenu intressi, mis sisaldab ka KREDEXi käenduse tasu, määrab pank. Hinnanguliselt on intress vahemikus 7,5-12 %. Lepingu sõlmimisel lisandub 0,5 % laenusummast. Lisaks tuleb arvestada pangalaenulepingu tasuga.

Käendust ei väljastata mõnede tegevusaladele ja organisatsioonidele, sealhulgas metsa ülestöötamiseks, metsaveoteenust osutavatele ettevõtetele veokite soetamiseks, jae- ja hulgikaubandusettevõtjate käibevahendite finantseerimiseks, sh varude soetamiseks; organisatsioonidest MTÜ-dele ja avaliku sektori organisatsioonidele.

Käenduse menetlemise aeg on kuni 35 tööpäeva.

6. **EAS stardi- ja kasvutoetuse programm** (ESF) on mõeldud nii sooloettevõtjale kui äriühingule.

Starditoetus on suunatud ettevõtjatele, kes on jätkusuutlik, kuid ei ole orienteeritud kiirele kasvule ning on registreeritud äriregistris mitte rohkem kui 12 kuud tagasi või on asutamisel.

Kasvutoetus on suunatud ettevõtjatele, kes on orienteeritud kiirele kasvule, loovad kõrget lisandväärtust ning omavad ekspordipotentsiaali ent vajavad tuge kasvu kiirendamiseks. Kasvutoetuse saaja peab olema samuti ettevõtte, kes on registreeritud äriregistris mitte rohkem kui 36 kuud tagasi või on asutamisel ning kelle prognoositav müügitulu ekspordist on teisel

majandusaastal peale projekti lõppu vähemalt 20% kogu müügitulust ja ettevõtja prognoositav müügitulu kasv on vähemalt 30% aastas jõudes teise majandusaasta lõpuks müügituluni 2 000 000 krooni.

Starditoetust on võimalik taotleda kuni 100 000 krooni. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 80%.

Kasvutoetust on võimalik taotleda kuni 500 000 krooni. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 65%.

KREDEXi meetmed on suunatud otse eksporditehingute finantriskide kindlustamisele. Pakutakse viit meetet:

1. EL ostjariski kindlustust (ekspordil OECD, sh EL riikidesse).
2. Ostjariski kindlustust (ekspordil väljapoole OECD, sh EL riike).
3. Tarnijakrediidi garantiid.
4. Ostjakrediidi garantiid.
5. Liisingugarantiid.

Kokkuvõtteks olemasolevate toetuskeemide kohta saab öelda, et praegu ametlikult metsamajandusele pakutavatest abipakettidest väärivad tähelepanu PRIA *metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeringutoetus* (MAK meede 1.5.2) ning EASi kolm toetusprogrammi: *ühistorunduse toetuskeem, eksporditurunduse toetused ning klastrite arendamise programm*. PRIA nimetatud toetus aitaks mõnevõrra kaasa puidu enamale väärindamisele. EASi loetletud kolm toetuskeemi võimaldaksid mõnevõrra tõhustada eksporditurunduse korraldust, juhul kui puidukaubanduse ja -tehingute mahu kasv sellise vajaduse tekitab. Ent ükski nimetatud meede ei ole kasutatav puiduekspordi finantseerimise tehingute hõlbustamiseks. KREDEXi poolt pakutavate eksporditehingute finantseerimise abinõude kasutamise otstarbekust peab kalkuleerima iga konkreetse tarnelepingu eelarve koostamisel. Nende meetmete kasutamine üldjuhul kasvatab tehingu kulupoolt.

Laenuvõimalused ja -vajadused

Laenuvõimalused, mis erametsaomanikele, neid ühendavatele mittetulundusühingutele ja ka tulundusühistutele pankade vahendusel on kättesaadavad, on standardsed. See tähendab, et mingit erikohtlemist ei intressi ega tagatiste suhtes selle sektori laenuaotlejatele ei rakendata.

Laenuandjatena tulevad kõne alla Eestis tegutsevad kommerts pangad. Praktiliselt on selliste pankade arv piiratud neljaga (Swedbank, SEB pank, Sampo pank ja Nordea pank), kes hõivavad üle 94% Eesti pangandusturust (neist kaks esimest koguni 2/3)³. Neile lisaks saab rääkida veel Krediidipangast ja uuest LHV pangast. Ülejäänud pangad ei oma kodumaiste ettevõtete laenuandjatena praktilist tähtsust.

Tervet 2009.a. pangaäri iseloomustab läinud aasta lõpust alanud finantskriis. Selle mõju möödumist annab oodata veel pikemat aega. Kriisi iseloomustab laenupakumise järsk vähenemine

---

³ *Finantsstabiilsuse ülevaade, 1/2009. Eesti Pank. 72 lk.*

ning laenuitingimuste karmistumine. Vaatamata EURIBORI ja TALIBORi kiirele langemisele on pangad suurendanud enda intressimarginaali, mistõttu laenud ei ole odavnenud vaid pigem kallinenud (tab.2). Pealegi on majanduses ringleva sularaha hulk vähenenud ligemale 7% võrra⁴. Eesti Pank küll ennustab laenuitingimuste mõningast järk-järgulist leevendumist 2010. aastal...

Tabel 2

	30. juuni 2009. a.	30. september 2009. a.	31. oktoober 2009. a.
KOKKU	16,29%	13,03%	12,64%
valitsus	8,00%	7,83%	8,45%
finantseerimisasutused	5,30%	8,00%	4,50%
äriühingud	7,92%	8,72%	7,79%
eraisikud	21,68%	13,70%	14,31%
Lühiajalised kokku	8,99%	11,29%	9,84%
valitsus	7,85%	7,87%	8,71%
finantseerimisasutused	5,30%	8,00%	4,50%
äriühingud	7,72%	8,63%	7,83%
eraisikud	13,92%	14,44%	13,85%
kuni 3 kuud	7,89%	12,21%	8,41%
3 kuni 6 kuud	9,11%	9,29%	9,78%
6 kuud kuni 1 aasta	10,46%	12,67%	13,28%
Pikaajalised kokku	21,38%	13,37%	13,37%
valitsus	8,60%	7,60%	7,38%
finantseerimisasutused	-	-	-
äriühingud	8,82%	8,85%	7,75%
eraisikud	22,98%	13,63%	14,35%
1 kuni 5 aastat	20,15%	19,75%	15,91%
5 kuni 10 aastat	25,28%	12,19%	13,23%
üle 10 aasta	15,89%	6,96%	8,17%

Tabel 2. Kroonilaenude intressimäärad kliendigruppide ning tähtaja lõikes⁵.

Uute laenude väljastamisel seatakse ka karmimaid tagatisnõudeid. Seetõttu on lisagarantii olemasoluta erametsaomanike MTÜ-d ja tulundusühistud laenusaaajate nimekirjast praktiliselt välistatud. Maaelu Edendamise Sihtasutus on põhimõtteliselt nõustunud andma laenugarantiiid. Selle hind, mis sõltub konkreetsest tehingust ja pangapoolsetest tingimustest tõstab pangalaenu hinda veelgi. Garantii maksumuseks on tõenäoliselt 1,5 - 4,5% aastas. TÜ "Eramets" andmetel⁶ kujuneks äsjase järelepärimise järgi laenuhinnaks minimaalselt 13%. Samavõrd arvestatav on finantsabi osaline saamine EAS stardilaenu ning kasvutoetuse meetme kaudu (vt. lk.7).

Kuivõrd metsaühistutel, selhulgas keskühistul pole omakapitali ega käibevahendite varu, siis tuleb arvestada võrdlemisi suure võõrfinantseerimise vajadusega eksporditehingute teostamiseks. Kalkulatsioonide järgi on lisaressursi vajadus ühe metsamaterjali ekspordipartii finantseerimiseks

⁴ http://www.eestipank.info/dynamic/itp/itp_report.jsp?reference=135&className=EPSTAT&lang=et

⁵ http://www.eestipank.info/dynamic/itp/itp_report.jsp?reference=90&className=EPSTAT&lang=et

⁶ Suulised andmed. I.Palm, 07.12.2009.

vähemalt 2,8 - 3,4 milj.krooni (vt. tab.3 ja 4). Eelfinantseerida tuleb kogu eksporditoiming ning arvestada tuleb ka käibemaksuarvestusest johtuva lisakuluga. Kõik tehingud saavad korvatud alles nende sooritamise järel. Praeguses majandusolukorras ei ole hankijaid, kes soostuksid ettemaksuga... Ekspordil meritsi võib siiski arvestada 1-2 puidulaeva lähetamisega kuus, juhul kui tasuvust töötavaid tellimusi on. See teeb käibetsükli küllaltki lühikeseks.

2009. aasta algusest on aset leidnud märkimisväärne metsatoorme hinnalangus, mis aastalõpu lähenedes on siiski hakanud taas tõusma⁷. Hinna keskmine trend paraku niivõrd ei määragi tehingute rahalise mahu muutumist, sest eri hankijad esitavad olukorrast sõltuvalt väga erinevaid hinnapakumisi. Kui puidulaeva last on tavapärasel 3000 - 4500 m³ ning tegu ei ole pikemaajalise varumislepinguga, siis võib iga järjekordse laadungi tehinguhind suurel määral erineda. Praeguses olukorras tundub olevat otstarbeks välisostjaid otsida ennekõike vähemväärtuslikule puidutoorme, so paberipuule ja puidust taastuvkütusele (hake, graanulid ja saepurubrikett). Viimaste eksporditehingud võimaldavad hõlpsamini saavutada tulu (tab.3). Taastuvkütuste nõudlus tõuseb kiiresti ka koduturul. Seetõttu võib nende ekspordipotentsiaal edaspidi ka langema hakata. Kuivõrd erametsaomanike ühistud väärindatud puitu täna ei müü, siis langevad ka puitkütused ekspordiartiklina ära.

Kvaliteetsele ümarmaterjalile on piisavalt head müügitingimused Eestiski ning paremat ekspordihinda on keeruline püüda. Tehingu kasumiläve ületamiseks peab puidu ekspordihind ületama kokkuostuhinda sadamas kuusepalgil vähemalt 20% (tab.4). Selline vahe ei vasta päris kindlasti suuremate metsaomanike ootustele. Paberipuu madalam müügihind on omanikule vastuvõetavam. Kuid siingi tuleb saavutada kokkuostuhinnast vähemalt 28% kõrgem edasimüügihind, et tehing lisatulu tooks (tab.3). Mõistagi, tabeliandmeil paraneks tehingu hinnapuhver, kui eksporditehingud muutuksid regulaarseteks. See hajutab püsi- ja finantskulusid kordades.

Kokkuvõtteks. Laenuvajadused eksporditehingute ühistuliseks korraldamiseks on suured. Laenu hind kõrge ning tehingute tulusus äärmiselt kõikumate tehinguhindade tõttu raskesti määratletav. See annab pankadele võimaluse lugeda eksporditehingute finantseerimise suhteliselt riskantseks tehinguks ja vastavalt siis ka seada laenuressursile kohatult kõrge hinna. Arvatavalt tuleks investeerimisressurs kätte odavamalt, kui tehingu sisuks ei oleks kaubandus, vaid investeerimine puidutöötlemisse, eesmärgiga saada lisandväärtust. Tegu oleks küll investeeringu pikaajalisema tasuvusajaga, kuid puidu realiseerimise tulususaste kasvaks perspektiivis märkimisväärselt. Sel juhul on võimalik taotleda ka toetust kahest riiklikust programmist. Nendeks on MAK meede 1.5.2: *Metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeringutoetus* PRIA vahendusel, mis võib asendada kuni 50% ulatuses laenuvahendeid tagastamatu finantsabi näol ning EAS poolt välja kuulutatud ja hetkel taotlusteks avatud *stardilaenu* ja *stardi- ja kasvutoetuse* programm ning *klastrite arendamise toetus*, mille täistaotluse suurus ei ole määratud, kuid maksimummäär on 70% abikõlblikest kuludest.

---

⁷ RMK hinnaandmed: <http://www.rmke.ee/teemad/puidu-muuk>.

Tabel 3

	ühikud	ühiku maksumus	tulu-kulu
Tulud			
müügitulu	4500	530	2 385 000
möötmisriski (3%) arvestades	4365	530	2 313 450
Kulud			
Muutuvkulud			
Paberipuidu ostukulu	4500	415	1 867 500
Sadama operatsioonikulud kokku:	4500	71,00	319 500
<i>sh laadimiskulu</i>		24,00	
<i>sh transpordikulu sadamakaile</i>		8,00	
<i>sh lossimiskulu</i>		39,00	
Muutuvkulud kokku			2 187 000
Püsikulud			
admin.kulu	netto, kr.	15 000	25 500
möötmisteenus	4500	4	18900
kaamatupidamine	netto, kr.	8 000	13 200
sadamarent	5000	8,00	40000
reklaamikulu			5 000
muu kulu			5 000
Püsikulud kokku:			107 600
Finantskulud			
käibemaksu avanss	kr.		451 180
laenuhind (intress 13 %+3000 kr.)	kr.		33 099
Finantskulud kokku:			483 790
LISAVAHENDITE vajadus:			2 778 390
Tehingutulu			13 760

Tabel 3. Ühe laevalaadungi (4500 m³) eelarve kroonides, paberipuit (FOB Pärnu sadam, tehingu vältus maksimaalselt üks kuu)⁸.

⁸ Arvestused põhinevad TÜ "Eramets" algandmetel.

Tabel 4

	ühikud	ühiku kohta	tulu-kulu
Tulud			
müügitulu	3000	985	2 955 000
mõõtmisviga (5%) arvestades	2850	985	2 807 250
Kulud			
Muutuvkulud			
Kuusepalgi ostukulu	3000	825	2 475 000
Sadama operatsioonikulud kokku:	3000	72,00	216 000
<i>sh laadimiskulu</i>		14,00	
<i>sh transpordikulu sadamakaile</i>		18,00	
<i>sh lossimiskulu</i>		40,00	
Muutuvkulud kokku			2 691 000
Püsikulud			
admin.kulu	netto, kr.	15 000	25 500
mõõtmisteenus	3000	8,00	24 000
kaamatupidamine	netto, kr.	8 000	13 200
sadamarent	3000	5,20	15 600
reklaamikulu			5 000
muu kulu			5 000
Püsikulud kokku:			88 300
Finantskulud			
käibemaksu avanss	kr.		547 120
laenuhind (intress 13 %+3000 kr.)	kr.		39 457
Finantskulud kokku:			585 985
LISAVAHENDITE vajadus:			3 365 285
Tehingutulu			11 500

Tabel 4. Ühe laevalaadungi (3000 m3) eelarve kroonides, kuusepalk (FOB Kunda sadam, tehingu vältus maksimaalselt üks kuu)⁹.

Täiendavad abinõud puidukasutuse tulususe tõstmiseks

Eesti Vabariigi pikemaajaline riiklik majanduspoliitika ja sellealane tava osutab ilmsele taotlusele avada Eesti majanduskeskkond täielikult rahvusvahelisele turule, rakendades siseturu kaitseks või turgutamiseks üksnes väga piiratud abinõusid. Nendegi planeerimine on jätnud mulje napist strateegilisest argumentatsioonist ning koguni juhuslikkusest. Eesti metsanduse arengukavagi on suunatud ennekõike metsa kui ressursi taastoomise juhtimisele.

Metsatulu suurendamise või optimeerimise meetmed on tähelepanu alt praktiliselt kõrvale jäänud. Seda juhitakse üksnes riigisektoris läbi Riigimetsa Majandamise Keskuse. Paraku on

⁹ Arvestused põhinevad TÜ "Eramets" algandmetel.

erasektori valduses ja majandada märksa suurem ressurss kui riigisektoris¹⁰. See võiks õigustada ka riigijuhtide senisest suuremat tähelepanu metsaressursi ühiskondlikult otstarbekama kasutamise vastu erametsaomanike poolt ning meetmeid selle suunamiseks.

Sellegipoolest, tagastamatute toetuste lisandumisele loota ei saa. Kogu EL majanduspoliitika liigub just nende vähendamise suunas. Raske on ette kujutada, et miski võiks Eesti metsaressursi sedavõrd olulisel määral ühiskonna huviorbiiti tõsta, et sellele sellises olukorras erandit tegema hakataks... Seda kinnitab ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi SA Erametsakeskusele saadetud vastuskirjas (02.07.09) väljendatud seisukoht, et metsamajanduse osa Eesti ekspordikäibes on liig väike, et sellele anda riigi tuge. Tõepoolest, Eesti Metsatööstuse Liidu andmeil on töötlemata ümarpuidu eksport alates 2000. aastast kolmekordselt kahanenud, olles taandunud 1,5 milj. tihumeetrini. Selle kahanemise on katnud praeguse ekspordimahuga enam-vähem võrreldav metsamaterjali import¹¹.

Eesti metsaressursi otstarbekam kasutamine on kujunenud ka Eesti Metsatööstuse Liidu mureküsimuseks. O.Otsmanni metsasektori ülevaates 2009¹² viidatakse taas juba mõnda aega arutatud vajadusele riiklike maksude abil soodustada erasektorist pärit puiduressursi jäämist Eesti metsatööstusse. Kõne all on ennekõike metsamaterjali müügi vabastamine tulumaksust, mis eelduste kohaselt tooks kaudselt riigile märksa rohkem sisse maksutulu kui praegu (2007.a. suhteliselt tähtsusetud 27 milj. kr.), mil maksude vältimise tõttu lõikavad materjalimüügi vaheltkasu metsamaterjali vahendajad.

Mõistetavalt tuleb võimalust mööda kasutada ära olemasolevad toetuskeemid ning kogu riigi metsandussektori ühishuvid. Samal ajal tuleb tõsiselt edasi tegelda metsaomanike huvide ja vabade vahendite koondamise ja organiseerimisega ühiste sihtide saavutamise vajadustes.

Eesti Erametsaliit ja SA Erametsakeskus on pikki aastaid (esimene alates 1992, teine alates 1999) tegelnud erametsaomanike konsolideerimise ning ühishuvid teadvustamisega. Selle tulemuseks on osa agaramatest metsaomanikest ühinenud valdavalt mittetulundusühingu vormis toimetavate metsasühingute võrgustikku. Ometi hõlmavad need ühingud kõigest 10% omanikest. Peale nende on lisaks Erametsaliidule ja sihtasutusele olemas ka mõned tugiüksused nagu ühisturundusega tegelev TÜ Eramets ja vastne Metsa Hoiu-laenuühistu.

Jättes kõrvale metsakasvatustlikud ning erametsaomanike parema organiseerimise sihid, mille saavutamiseks on rida abinõusid juba rakendatud ning rakendamisel, tuleks suunata tähelepanu metsaressursi kasutamise suurema tulususe saavutamisele. Siinjuures on kindlasti vähemalt kaks tulemust andvat abinõu.

Esiteks, ***metsamaterjali koordineeritud müügi edasiarendamine***. See hõlmaks juba olemasoleva tulundusühistu Eramets või ka teiste analoogse sihiga tulundusühistute tegevuse toetamist, ennekõike sildfinantseerimisabinõude võimaldamist müügitehingute avansseerimiseks. Riiklikud asutused Euroopa Liidu konkurentsivabadust kaitsvate reeglite tõttu seda enam teha ei saa

---

¹⁰ Aastaraamat Mets 2008. http://www.metsad.ee/mets_xx/01_metsavarud_a_mets_2008.pdf

¹¹ Metsasektori ülevaade 2008, kevad.: <http://www.emtl.ee/index.php?main=183>

¹² Otsmann, O. Metsasektor 2009. Ülevaade, 17.06.2009: <http://www.emtl.ee/index.php?main=183>

(see pärsib ka Maaelu Edendamise Sihtasutuse võimalusi!). Olemasolevate krediidi- ja finantseerimisasutuste valmisolek selleks ei ole iseäranis praeguses majandusolukorras eriti soosiv. Nagu osutavad eespool viidatud arvestused, ei ole parema müügihinna saavutamine hõlbus ega igal ajahetkel ka tagatud. Seetõttu on praegu kättesaadavast odavamama või paindlikumate tagatistingimustega laenuressursi olemasolu hädavajalik. Kindlasti tuleks konkreetseid tehinguvajadusi arvestades ära kasutada EAS *stardilaenu* ning *stardi- ja kasvutoetuse* skeemi võimalused.

Otstarbekohaseim oleks vastasutatud Metsa Hoiu-laenuühistu (Metsa HLÜ) väljaarendamine vastavat otstarvet täitvaks finantsinstitutsiooniks. Selleks on aga vaja suurendada selle HLÜ omakapitali erametsaomanike või teiste ühistu liikmete vahendite koondamise teel ning laenata sisse vastuvõetavatel tingimustel laenuressurssi. EAS poolt seatud tingimuste järgi on võimalik taotleda ka EASi *stardilaenu*, millega võiks saada 5-aastase tähtajaga kuni 1 000 000 krooni ulatuses täiendavat laenuressurssi limiteeritud hinnaga.

Nagu näitab Eestis pikemat aega toiminud, mujal maailmas aga veelgi edukam kauaaegne HLÜ-de praktika, on hoiu-laenuühistu sobilik asutus taolisi ülesandeid täitma. Ühistuline kaubandustegevus on ühistu liikmete terase kontrolli all ja selles osas ülemääraseid riske ei võta. Metsamaterjali turustamistehingute tähtajad on lühikesed ja raharinglus kiire. See sobib HLÜ profiilile. HLÜ kasutada olev laenuressurss “töötab” efektiivselt ja väikese riskiga. HLÜ-sse hoiustatud rahaga võib tänu selle mitmekülgse kasutamise võimalustele saavutada märkimisväärset finantsvõimendust. Raharessursi kasvik aga rakendatakse erametsaomanike endi rahateenuste arendamiseks, odavamdamiseks või ka dividendituluna väljamaksmiseks.

Finantsvõimekuse kasvades saaks Metsa HLÜ ajapikku välja töötada spetsiaalsed tugitooted eksporditehingute rahastamiseks (ekspordikrediit, arvelduskrediit jmt.). Praegushetkel oleks TÜ Eramets eksporditehingute käivitamiseks meritsi vaja suhteliselt pikaajalist (arvata vähemalt kahekolme aasta vältel) käibekrediiti hinnanguliselt 3 - 3,5 miljonit krooni. Tulundusühistu krediteerimisvajadust saaks korraldada ka omamoodi sündikaatlaenu vormis, juhul kui sedavõrd suure krediidiliini avamine osutub võimatuks või kallimaks kui metsamaterjali omanike võimalused väiksemaid arvelduskrediite võtta.

Tulundusühistu kaudu koostööd tegevate liikmete aastast raiemahtu on ühistu 2010. aastaks hinnanud 345 000 m³ ning 2013. aastaks juba enam kui 1 000 000 m³-ni.

Teiseks olulisemaks abinõuks puidusaagi rahalise väärtuse kasvatamisel on ***metsamaterjali väärindamine*** ning teiste puidusaaduste müügi suurendamine ümarpuidu müügi mahu vähendamise arvel. Teadaolevalt ei ole erametsaomanike ringis puidutöötlemise alal koopereerumine kuigi levinud. Sedalaadi koostoimimine kasvataks juhutehingute keskmist väärtust analoogselt koopereerumisega ümarpuidu sisemaisel ja ekspordimüügil.

Ennekõike tuleks ehk silmas pidada puidu osatähtsuse kiiret kasvu nn roheline kütusena nii Eestis, Põhjamaades kui ka nendes riikides, kus metsaressurssi sedavõrd lähedalt ei ole. Siin tuleks silmas pidada nii halupuid¹³, puiduhaket, palleid kui saepurubriketti. Nende eralditootmise seadmeпарк ei ole sedavõrd investeringumahuks kui traditsiooniliste puidutoodete tarvis vajaminevad tööstuskompleksid. Pealegi pole sedalaadi väljundit tootva üksuse suurus nimetamisväärse mastaabiefekti allikas. Need oleksid ennekõike väikeettevõtted, mis paikneksid eri

---

¹³ Tallinnas on näiteks kuivade halupuude ruumimeetri hind detsembris kerkinud 500-600 kroonini.

piirkondades laiali.

Autori poolt viis aastat tagasi ühe puidutöötlemisettevõtte täisautomaatse puidukatlamaja tarvis tehtud äriplaani arvutused andsid ootamatu ja markantse tulemuse: kuivast saepurust briketi tootmine ja müük andis konkurentsilt suurema kasumimarginaali kui mistahes muu traditsiooniline puidutoode! Arvestades majandusolukorra vahepealseid muutusi tasuks need arvestused kriitiliselt üle vaadata. Ei ole aga põhjust arvata, et Euroopa Liidu taastuvenergiat propageeriva energeetikastrateegia taustal see konkurentsieelis täielikult hääbunud oleks...

Teisalt tasuks uurida, kuidas kujunes üle Eesti omal ajal arvukalt siginenud väikeste saetööstuste ning mitmesuguste puiduvärkstubade saatus. Mäletatavasti tekkis 1990-ndatel turumajandusse sukeldumise õhinas enam-vähem iga kolhoosi-sovhoosi saekatri ja puidutsehhi baasil mingi puiduettevõtte. Kümneni lõpuks oli valdav osa neist mitmesugustel põhjustel tegevuse lõpetanud. Samas oli nende väljundite valikus küllatki üllatavaid ning edukalt läinud tooteid. Hea toode müüb tänapäevalgi. Euroopas praegu agaralt diskuteeritav väikeettevõtete turgutamise kava võib sellistele puiduväärindajatele taas head läbilöögieeldused luua. Meie teadmised ning oskused ettevõtluse alal on tublisti paranenud. Lisaks kõigele on metsaseltside näol enam kui poolsajandi järel taas tekkinud tahe ja valmisolek ühistuliseks tegevuseks....

Nagu eespool viidatud, on metsamaterjali töötlemise korraldamiseks olemas ka mõned toetuskeemid, mille varal võib olulisema osa mõnegi tootmisüksuse investeeringutest katta tagastamatu toetusrahaga. Selleotstarbelisi toetusi jagab PRIA meetme 1.5.2 rakendamiseks ning ja *EAS klastrite arendamise toetusena* (vt.lk. 7). Mõnel puhul võib abi olla ka *EAS stardi- ja kasvutoetuste programmist* või *stardilaenudest*, mis küll seavad terve rea tingimusi ning mille ülempiir jääb tõsisema töötluskompleksi rajamisel väikeseks. Taastuvenergia kontekstis võib kõne alla tulla ka Keskkonnainvesteeringute Keskuse vahendite kaasamine.

Investeerimisressursi rakendamise sihtgruppi saab metsamaterjali väärindamist sihiks seades arvata nii ettevõtlikke üksikmetsaomanikke, kui metsaühistuid. Täna MTÜ-d selleks siiski sobilikud ei ole. Äriseadustiku reeglite raamides on otstarbekam moodustada organiseerunud metsaomanike eestvõttel vastavad äriühingud.

Puiduressursi puudust tekkida ei saa, sest varutav puidumass pakub iseäranis väikeettevõtetele piisavas valikus puidusortimenti. Kogused tuleb aga arvutada konkreetsetest ärikavadest lähtudes. Taastuvenergiaettevõtetesse suunatav raiematerjal võimaldab paljudel juhtudel kasutusse haarata praegu sootuks väljapraagitud raiematerjali.

Kokkuvõtteid ja järeldusi

1. Tehtud uuringud vihjavad sellele, et erametsaomanike ootused metsast saadava tulu osas ning ettekujutused selle kohta, mida erametsade majandamise juures on pakiline esmajärjekorras teha, on teatavas vastuolus. Tähtsaks peetakse mitmesuguseid metsamajanduslikke võtteid metsade kvaliteedi ja juurdekasvu parandamiseks nagu ka mitmesuguseid organisatsioonilisi abinõusid sedalaadi tegevuse toetamiseks. Puidutoodangu väärimdamise ning müügitulu optimeerimise küsimus seevastu ei ole pälvinud vajalikku tähelepanu.
2. Praegushetkel on mitmeid riiklikke tugimeetmeid metsamajandusele. Mitmesuguseid toetusi pakuvad PRIA, KIKi, EASi ja KREDEXi toetusskeemid. Osa neist on kanaliseeritud ka läbi SA Erametsakeskuse. Paraku on enamus neid meetmeid suunatud metsade ökoloogilise jätkusuutlikkuse turgutamisele. Ühtegi meetet ei ole, mis otseselt soodustaks metsamajandusliku tulu suurendamist praegu üles töötatava metsamaterjali realiseerimisest.
3. Laenuvõimalused kommertspankadelt on praeguses majandusolukorras jätkuvalt kesised. Laenuressursi pakkumine on napp. Laenutingimused praktiliselt vastuvõetamatud: intress kõrge, tagatistingimused ülejõukäivad, garantiide lisanduv hind kõrge.
4. Erametsadest pärit ümarpuidu müügitulu jääb kesiseks tänu alles algsjärgus olevale metsaomanike koostööle turunduse vallas. Palgi realiseerimine väikepartiidena vahendajate kaudu jätab suure osa potentsiaalsest müügitulust viimaste kätte. Olemasolevate tulundusühistute tegevus (ennekõike TÜ Eramets) takerdub tehingute investeerimiseks vajamineva ressursi nappuse taha. Ükski riiklik meede siinjuures otsest väljapääsu ei paku.
5. Erametsasektoris praktiliselt puuduvad ühistulised puidutöötlemise ettevõtted, mis võimaldaksid ise kavandada puidu väärimdamise viise ja taktikat.
6. Erametsaomanike organisatsioonide eestvõttel juba rakendatud abinõudele lisaks on otstarbekas senisest sihipärasemalt tegelda metsamaterjali koordineeritud müügi edasiarendamisega ning metsamaterjali väärimdamise võimaluste korraldamisega. Mõlemad tegevussuunad väärimdamise otstarbekohast toetusmeetet.

Ettepanekud

1. Täiustada erametsade majandamist kajastavat infosüsteemi. Metsade tulemusrikkama majandamise kavandamiseks ja juhtimiseks praegu kogutavatest ja saadaolevatest andmetest kaugeltki ei piisa.
2. Selgitada erametsaomanikele metsatulu kasvatamise võtteid ja võimalusi metsamaterjali läbimõelduma müügitaktika puhul ning otsida võimalusi ja viise puidu ümarmaterjali väärimdamise soodustamiseks.
3. Arendada edasi ühistulist koostööd ennekõike nii puidu töötlemise kui turustamise alal, kasutades selleks võimalust mööda ära olemasolevaid riiklikke abimeetmeid. Kõne alla tulevad ennekõike PRIA *metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeringutoetus* ning EAS *klasteri arendamise toetus* ja *stardi- ja kasvutoetuse programm*.
4. Teha jõupingutusi, et arendada vastne Metsa HLÜ arvestatavaks erametsaomanike

investeerimis- ja finantseerimistegevust toetavaks institutsiooniks. Otsida võimalusi HLÜ omakapitali suurendamiseks ning laenuressursi kasvatamiseks, kasutades selleks MES poolt pakutavat garantiid pangalaenu hankimisel ning EAS *stardilaenu*.

5. Tulundusühistu Eramets tegevuskulude finantseerimiseks algperioodil tuleks taotleda EAS *stardi- ja kasvutoetuse programmist* kasvutoetust.
6. Erametsaomanike metsatulu kasvatamiseks on otstarbekas korraldada ja rakendada kahte sihipärast meetet: metsamaterjali ühistulise müügikorralduse ja puidutoorme väärimise meede. Esimene *metsamaterjali turustuslaenu* näol (lisa 1) ja teine *metsamaterjali turundusväärtuse tõstmise meetme* näol (lisa 2).

Metsamaterjali turustuslaen¹⁴

Eesmärk:

- kujundada välja ning töötada sisse ühistuline puidutoorme müügikanal sihipärase müügitöö ning müügipartiide komplekteerimisega vastavalt tellimustele;
- saavutada senisest sujuvam turustusala koostöö erametsaomanike, nende äriühingute ja neid esindavate organisatsioonide vahel;
- saavutada parim mõeldav hind metsamaterjali müügist, suurendades nõnda metsaomanike tulu;
- pakkuda erametsasektorile müügitehingute sooritamiseks vastuvõetavatel tingimustel krediiti.

Sihtgrupp:

Krediidi saajaks võib olla sooloettevõtjast erametsaomanik, või nende mittetulundus- ja äriühing, kes on Metsa HLÜ liige.

Milleks krediiti antakse?

Krediiti antakse puidu müügitehingute avansseerimiseks nii ekspordil kui müügil siseturule, aga samuti edasilaenamiseks ekspordi korraldavale tulundusühistule.

Krediiti suurus ja hind¹⁵:

Metsamaterjali turustuslaen on arvelduskrediit maksimummääras kuni 300 000 krooni, tähtajaga kuni 4 kuud ning intressiga 18%.

Taotlusvoorud:

Turustuslaenu taotlemine toimub jooksvalt.

Turunduskrediidi vahendaja on Metsa Hoiu-laenuühistu.

---

¹⁴ Meetme täpsed tehnilised parameetrid töötatakse välja siis, kui on selgunud meetme rahastamise viis ning krediidiressursi hanke hind. Täpsustada on vaja ka meetme sihtgruppi kuuluvate taotlejate konkreetsed parameetrid (krediidiriski maandamise viis ja vahendid, äritegevusele esitatavad nõuded jmt.).

¹⁵ Krediidi täpsem etteantav suurus, tähtaeg, intress ning tagamise viis sõltub HLÜ sisekorraldusest (ennekõike taotleja osamaksu suurusel, krediidi ajaloost, HLÜ laenuressursi hankehinnast ning äriplaanist). Toodud numbrilised näitajad on näitlikud.

Metsamaterjali turundusväärtuse tõstmise meede

Meetme rakendamise korralduslikud eeltingimused

Erametsakeskus taotleb EAS-ilt klastrite arendamise toetust. Selle toetuse varal korraldab toetuse sihtgrupile toetuste taotlemise konsultatsiooniteenuse ning toetuskeemi administreerimise analoogiliselt teiste riiklike toetuskeemide vahendamisega (kogemus PRIA-ga olemas).

Eesmärgid:

- soodustada erametsasektoris toodetud puidu esmast ja teisest töötlemist, et saavutada puidu lõppmüügil lisandunud väärtuse võrra kõrgemat hinda;
- mitmekesistada erasektori metsamajanduslikku väljundit, kindlustades sektori jätkusuutlikkust ning väiksemat sõltuvust üksikute turusegmentide hetkekonjunktuurist;
- suurendada ettevõtete kasvuvõimet;
- lõimida erametsaomanikke ning metsasaaduste väiketötlejaid arendamaks ühistulist tegevust ja elavdades maaelu;
- tõsta perspektiivis metsaomanike motivatsiooni metsaomandi väärtustamisel.
-

Sihtgrupp:

Toetust võib taotleda sooloettevõtjast erametsaomanik või nende äriühing.

Milleks toetust antakse?

PRIA metsandussaaduste lisandväärtuse andmise investeringutoetuse (vt.lk.5) otstarve on puiduliste metsandussaaduste töötlemisega tegelevate mikroettevõtete konkurentsivõimelise arengu, uuendusliku tehnoloogia kasutuselevõtu ning toodete sortimendi laiendamise soodustamine. Toetust võib taotleda puidu kui toormaterjali töötlemiseks järgmiste tegevuste jaoks:

- masina või seadme ostmine;
- automaatika- ja infotehnoloogilise seadme, sealhulgas tarkvara ostmine, paigaldamine ja rakendamine;
- leiutisele õiguskaitse taotlemine patendina "Patendiseaduses" sätestatud tingimustel ja kehtestatud korras;
- leiutisele õiguskaitse taotlemine kasuliku mudelina "Kasuliku mudeli seaduses" sätestatud tingimustel ja kehtestatud korras;
- litsentsi, patendi või kasuliku mudeli ostmine.

Puidu kui toormaterjali töötlemine hõlmab tegevusi puidu raiumisest kuni puidu kuivatamiseni (k.a kuivatamine);

EAS stardi- ja kasvutoetuse programmi toetuse (vt.lk.7) *stardipakett* on suunatud ettevõtjatele, kes on jätkusuutlik, kuid ei ole orienteeritud kiirele kasvule ning on registreeritud äriregistris mitte rohkem kui 12 kuud tagasi või on asutamisel.

Sama programmi *kasvutoetus* on suunatud ettevõtjatele, kes on orienteeritud kiirele kasvule,

loovad kõrget lisandväärtust ning omavad ekspordipotentsiaali ent vajavad tuge kasvu kiirendamiseks. Kasvutoetuse saaja peab olema samuti ettevõtte, kes on registreeritud äriregistris mitte rohkem kui 36 kuud tagasi või on asutamisel ning kelle prognoositav müügitulu ekspordist on teisel majandusaastal peale projekti lõppu vähemalt 20% kogu müügitulust ja ettevõtja prognoositav müügitulu kasv on vähemalt 30% aastas jõudes teise majandusaasta lõpuks müügituluni 2 000 000 krooni.

Toetuse suurus:

Metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeeringutoetus võib ulatuda kuni 50%-ni investeeringu abikõlbliku kulu maksumusest.

Starditoetust on võimalik taotleda kuni 100 000 krooni. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 80%.

Kasvutoetust on võimalik taotleda kuni 500 000 krooni. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 65%.

Toetuse rahastajad:

Metsandussaadustele lisandväärtuse andmise investeeringutoetusi annab PRIA. Stardi- ja kapitalitoetusi EAS.